

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 532/2017 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen Jumalaa häpäisevästä taideteoksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Mika Niikon /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 532/2017 vp:

Pitääkö ministeri suotavana, että Jeesusta pilkkaavaa taideteosta ylläpidetään valtion varoista ja se asetetaan näytille suomalaiseen, osin valtion rahoittamaan juhlanäyttelyyn ja mitä ministeri aikoo tehdä asialle?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Harro Koskisen teos Sikamessias hankittiin Kansallisgallerian, silloisen valtion taide-museon kokoelmaan, vuonna 1990. Teos on ollut esillä Ateneumin taidemuseossa 1992, Arkenissa Tanskassa 1999, Nykytaiteenmuseumo Kiasmassa 2002 ja Turun Taidemuseossa 2007. Teos kuuluu oman aikansa kuvataiteen ilmiöihin, joten sen on katsottu kuuluvaksi kansalliseen kuvataitekokokoelmaan.

Teos on herättänyt aikaisemminkin erityistä huomiota, mutta sen on katsottu kuuluvan aikamme kuvataiteen esittelyyn. Taiteilija itse on eri yhteyksissä sanonut, ettei teoksen ironian tai pilkan kohteena koskaan ole ollut Jumala, Jeesus tai edes uskonto. Sen kohteena on ollut pikemmin pikkuporvarillinen perhe, joka välittää vain omasta hyvinvoinnistaan.

Taiteilijat ovat kautta aikojen käsitelleet teoksissaan vaikeita ja kipeitäkin asioita. Aiheisiin kuuluvat niin sodat, murhat, teloitukset, nälkään kuoleminen, humanitääriset kriisit ja kaikenlainen yhteiskuntakritiikki. Aiheet voivat liittyä esimerkiksi taloudelliseen ja poliittiseen vallankäyttöön, kolonialismiin, uskontoihin, seksuaalisiin identiteetteihin, rotuun ja diskriminaatioon. Vanhemmassa eurooppalaisessa taiteessa on myös keskeisenä kuvastona Raamatun kertomusten kuvitusta, joka pitää sisällään paljon nykyperspektiivistä katsoen tuomittavaa aiheensa käsitteilyä. Aina aika ajoin, joihinkin niistä kohdistuu vaatimuksia sensuroida niitä.

Jos taiteen sisältöjä arvioitaisiin sensuurin näkökulmasta, joutuisivat myös monet muut Kansallisgallerian kokoelman yli 40 000 työstä vaikean arvioinnin kohteeksi.

Taiteilijat osoittavat teoksillaan yhteiskunnan kipupisteitä. Museot puolestaan toimivat taiteen esillepanon foorumeina.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 532/2017 vp

Opetus- ja kulttuuriministeriö on saanut asiasta lisätietoja Kouvolan taidemuseo Poikilolta. Kouvolan taidemuseon mukaan Suomi 100 -juhlanäyttely Sirpaleita suomalaisuudesta kertoo nimensä mukaisesti suomalaisuus-käsitteen sirpaleisesta historiasta viimeisen sadan vuoden ajalta. Keskeinen osa näyttelyn tarinaa on kertoa, miten erilaisia todellisuuksia suomalaisuuteen sisältyy ja siten valaista uudesta näkökulmasta myyttistä käsitystä yhtenäisestä Suomen kansasta. Todellisuus on yhtenäisyyden sijasta ollut – ja Sikamessias-tapaus osaltaan osoittaa, että on edelleen – ristiriitaisten todellisuuksien tilkkutäkki. Harro Koskisen Sikamessias (1969) on valittu näyttelyyn nimenomaan kertomaan ristiriitaisuuksista ja samalla myös taidehistoriallisesta ja yhteiskunnallisesta ilmapiiristä 1970-luvun Suomessa. Se on oleellinen osa näyttelyn käsikirjoituksen tarinaa. Näyttely kertoo tapahtuneista tosiasioista eikä museon näkökulmasta ole syytä harjoittaa itsesensuuria historian suhteen vaan pikemminkin avata kipukohtia uuteen tarkasteluun. Vain siten voidaan lisätä ymmärrystä yhteiskunnallisista ilmiöistä.

Museolain (1166/1996) mukaan museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja vahvistaa väestön ymmärrystä kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään. Museoiden tulee edistää kulttuuri- ja luonnonperintöä koskevan tiedon saatavuutta tallentamalla ja säilyttämällä aineellista ja visuaalista kulttuuriperintöä tuleville sukupolville, harjoittamalla siihen liittyvää tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä sekä näyttely- ja julkaisutoimintaa.

Museolaissa säädetään myös valtionosuuden saamisen edellytyksistä. Niiden tarkoitus on varmistaa, että museo on ammatillisesti ja suunnitelmallisesti hoidettu, sen talous ja hallinto on järjestetty asianmukaisesti ja toiminnan tarkoitus on kirjattu museon sääntöihin. Toiminnan sisältöjä ei opetus- ja kulttuuriministeriö ohjaa eikä valvo, vastuu valtionosuutta saavien museoiden toiminnasta on niiden ylläpitäjillä. Museotoimintaan kuuluu myös ristiriitaisten ja vaikeiden asioiden käsittely ja taustoittaminen. Museotoiminnalla luodaan siten mahdollisuuksia myös uusille tulkinnoille ja syiden ja seurausten ymmärtämiselle.

Kouvolan taidemuseo on valtionosuuden piirissä oleva museo, joka täyttää museolaissa asetetut valtionosuuden edellytykset. Museon perustelut kyseisen näyttelyn tavoitteista ja tarkoituksesta ovat linjassa museolakiin kirjattujen museoiden tehtävien ja tavoitteiden kanssa. Tämän vuoksi opetus- ja kulttuuriministeriöllä ei ole syytä puuttua museon toimintaan, vaan museo vastaa itenäisesti toiminnastaan ja siitä mahdollisesti aiheutuvista selvitystarpeista.

Vastauksena kysymykseen totean, että asia ei mielestäni anna aiheutta opetus- ja kulttuuriministeriön toimenpiteisiin.

Helsingissä 11.12.2017

Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terhon